

การพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย
Development of Accounting For The Herbal Processing Community
Enterprises Group in Loei Province

เพลินพิศ โพธิ์วัน*

Ploenpit Powan*

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

234 หมู่ที่ 11 ถนนเลย-เชียงคาน ตำบลเมือง อำเภอมือง จังหวัดเลย 42000 ประเทศไทย

Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

234, Village No. 11, Loei-Chiang Khan Road, Mueang Subdistrict, Mueang Loei District, Loei

Province 42000, Thailand

รับบทความ: 24 มกราคม 2569 ปรับปรุงบทความ: 14 พฤษภาคม 2569 ตอปรับตีพิมพ์บทความ: 27 พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีและพัฒนาคู่มือการจัดทำบัญชี รวมถึงประเมินผลการเรียนรู้และความพึงพอใจในการจัดทำบัญชีของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เชิงปริมาณและเชิงทดลอง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2567 ถึง เดือนธันวาคม 2567 กลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย จำนวน 140 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และดำเนินการพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชีกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่แบบสอบถาม คู่มือการจัดทำบัญชีต้นแบบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการบัญชี ทัศนคติต่อประโยชน์ของข้อมูลบัญชี และการสนับสนุนจากผู้นำกลุ่ม สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีได้ร้อยละ 78.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการบัญชีมีอิทธิพลสูงสุด (beta=0.609) รองลงมาคือการสนับสนุนจากผู้นำกลุ่ม ในขณะที่ทัศนคติมีอิทธิพลน้อยที่สุด สำหรับผลการนำ

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ

อีเมล: Ploenpit_Powan@hotmail.com

คู่มือไปใช้พบว่า สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการยกระดับความรู้ความเข้าใจทางการบัญชีของวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมุ่งเน้นการลงทุนมนุษย์ผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการควบคู่ไปกับกลไกการสนับสนุนจากผู้นำ

คำสำคัญ

การพัฒนา การจัดทำบัญชี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร

Received: January 24, 2026

Revised: May 14, 2026

Accepted: May 27, 2026

Abstract

This research aimed to investigate the factors influencing accounting efficiency and to develop an accounting manual, as well as to evaluate the learning outcomes and satisfaction regarding the accounting practices among members of the herbal processing community enterprise group in Loei Province. This study employed a mixed-methods approach, incorporating both quantitative and quasi-experimental designs, with data collection conducted between November 2024 and December 2024. The sample comprised 140 members of these community enterprises, selected via stratified random sampling. Additionally, a targeted capacity-building program was conducted with 50 participants. Research instruments included a questionnaire, a prototype accounting manual, an academic achievement test, and a satisfaction assessment form. Data were analyzed utilizing descriptive statistics, including Mean and Standard Deviation, alongside inferential statistics, specifically Multiple Regression Analysis and t-tests. The empirical findings revealed that accounting literacy, perceived usefulness, and leadership support collectively explained 78.9% of the variance in accounting practice efficiency, at a statistical significance level of 0.05. Notably, accounting literacy exerted the most significant influence ($\beta=0.609$), followed by leadership support, whereas attitude demonstrated the least impact. Regarding the implementation of the developed accounting manual, results indicated that members possessed significantly higher post-training knowledge and understanding compared to pre-training levels, at a statistical significance level of 0.01. Furthermore, participants expressed the highest level of satisfaction with the development process. These findings underscore that elevating

accounting proficiency within community enterprises necessitates a strategic focus on human capital formation through active learning methodologies, concomitant with robust support mechanisms from organizational leadership.

Keywords

Development, Accounting, Herbal Processing Community Enterprise Group

บทนำ (Introduction)

ท่ามกลางกระแสความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคม การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก ถือเป็นวาระแห่งชาติที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมียุทธศาสตร์สำคัญในการยกระดับวิสาหกิจชุมชน ให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568, ออนไลน์) อย่างไรก็ตาม แม้วิสาหกิจชุมชนจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ในเชิงคุณภาพของการบริหารจัดการ กลับพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดศักยภาพในการบริหารจัดการธุรกิจให้เป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จุดอ่อนในกระบวนการจัดทำบัญชีและการบริหารการเงิน ซึ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางธุรกิจ การขาดระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ทำให้กลุ่มขาดข้อมูลสำหรับการวางแผนกลยุทธ์ แต่ยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการ SME ที่เข้มแข็งในอนาคต (กมล เรืองเดช, 2566, 2)

จังหวัดเลยเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่มีศักยภาพสูงในการผลิตและแปรรูปสมุนไพรตามภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่จากการศึกษาบริบทเชิงลึกและการลงพื้นที่สำรวจของผู้วิจัยได้พบปัญหาเชิงโครงสร้าง กล่าวคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหากับดักในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชี จากงานวิจัยของ ชาญชัย อรรถผาติ (2567, 92-105) ชี้ให้เห็นว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจำนวนมากยังใช้วิธีการจดบันทึกความจำแบบกระจัดกระจาย ขาดการจัดหมวดหมู่ทางบัญชีที่ถูกต้องตามมาตรฐาน และไม่สามารถคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริงได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการตั้งราคาขายที่ผิดพลาดและการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ปัญหาดังกล่าวมิได้มีสาเหตุจากความซับซ้อนของเครื่องมือทางบัญชีเพียงอย่างเดียว แต่ยังสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบในบริบทของจังหวัดเลย นอกจากนี้ปัญหาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่พบได้ทั่วไป ดังงานวิจัยของ ปฐมภรณ์ คำชื่น (2564, 76-89) ได้ศึกษาการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนนทบุรี พบว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านบัญชี ขาดทักษะในการคำนวณต้นทุน และรูปแบบการบันทึกบัญชีที่ซับซ้อนเกินไป

จากการวิเคราะห์องค์ความรู้และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชีมิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านเครื่องมือเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลลัพธ์จากปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงพหุมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ความเข้าใจทางการบัญชี (Accounting Literacy) ซึ่งเป็นทุนมนุษย์พื้นฐานที่ส่งผลต่อความถูกต้องของข้อมูล (วิจิต เอียงอ่อน และคณะ, 2567, 124-139) ควบคู่ไปกับทัศนคติต่อการรับรู้ประโยชน์ของข้อมูลบัญชี (Perceived Usefulness) ซึ่งตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนระบุว่าเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดความตั้งใจเชิงพฤติกรรม หากสมาชิกตระหนักว่าบัญชีคือเครื่องมือสร้างกำไร มิใช่ภาระทางเอกสารย่อมส่งผลให้เกิดความใส่ใจในการปฏิบัติงาน (ไอลัดดา โองกลาง และจรรวรณ์ เอกสะพัง, 2567, 627-650) นอกจากนี้ ปัจจัยการสนับสนุนจากผู้นำกลุ่ม (Leadership Support) ยังเป็นตัวแปรสำคัญที่เอื้อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงานบัญชี (กมล เรืองเดช, 2566, 12) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาที่บูรณาการปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ และการสนับสนุนจากผู้นำต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีในบริบทของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรจังหวัดเลย

จากความเป็นมาและปัญหาที่กล่าวมาเบื้องต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย รวมถึงยืนยันความสำคัญของปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ และการสนับสนุนจากผู้นำ พร้อมทั้งนำองค์ความรู้ที่ได้ไปสู่การพัฒนาคู่มือประกอบการจัดทำบัญชีที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ผลการวิจัยนี้ไม่เพียงแต่จะเป็นแนวทางในการยกระดับขีดความสามารถทางการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนเป้าหมาย แต่ยังเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์และสำนักงานเกษตรจังหวัด เป็นต้น ในการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการฐานรากที่แม่นยำและตรงจุด อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืนตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการจัดทำบัญชีสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย
3. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้และความพึงพอใจในการจัดทำบัญชีของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย

ทบทวนวรรณกรรม (Literature Reviews)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการของชุมชน ที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคล ในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ การประกอบกิจการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่าง สร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งทุนของชุมชนนั้น ก็จะหมายรวมถึงทรัพยากรผลผลิตทางการเกษตร ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น (กาญจน์ชนิดาภา เมธีวรฉัตร และอานนท์ เมธีวรฉัตร, 2566, 29-41)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบัญชีและการพัฒนาระบบบัญชี การบัญชี (Accounting) หมายถึง ศิลปะของการเก็บรวบรวมบันทึกจำแนกและทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงินโดยผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชีก็คือการให้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่ายและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในกิจกรรมการปฏิบัติงานขององค์กร ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีนั้นได้กำหนดขอบเขตและวิธีการต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีโดยมีเป้าหมายเพื่อให้การพัฒนาวิชาชีพบัญชีมีแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์จึงจำเป็นต้องกำหนดกรอบเพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาวิชาชีพบัญชีถือปฏิบัติได้ทั้งนี้การตัดสินใจที่จะใช้วิธีการใดเมื่อใดและในขอบเขตมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้รับผิดชอบ (ปรางทิพย์ เสยกระโทก, ธงชัย สิทธิกรณ และพงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, 2568, 36-56)

3. ทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) กับความรู้ความเข้าใจทางการบัญชี การวิเคราะห์ศักยภาพของบุคลากรในวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องอาศัยมุมมองของทฤษฎีทุนมนุษย์ตามแนวคิดของ Becker (1964) ซึ่งอธิบายว่า ความรู้ ทักษะ และความสามารถของมนุษย์ ถือเป็นทุนประเภทหนึ่งที่มีมูลค่าและสามารถสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจได้ ในบริบทของการจัดทำบัญชี การที่สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจทางการบัญชี มิใช่เป็นเพียงกระบวนการทางธุรการ แต่ถือเป็นการสะสมทุนทางปัญญาที่นำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ทรัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการพัฒนาทักษะการบันทึกบัญชี การแยกประเภทบัญชี และการคำนวณต้นทุนที่ถูกต้อง จะสามารถแปลงข้อมูลเชิงประจักษ์ให้เป็นสารสนเทศเชิงกลยุทธ์ เพื่อสนับสนุนการบริหารต้นทุนและการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ได้อย่างแม่นยำ (จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และคณะ, 2567, 1001-1016)

4. ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ในการพยากรณ์ประสิทธิภาพการทำงานเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1991) มาเป็นกรอบแนวคิดบูรณาการ ทฤษฎีนี้ระบุว่าเจตนาในการแสดงพฤติกรรม ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมจริง นั้น ถูกกำหนดโดยตัวแปร 3 ประการ ได้แก่ ทศนคติต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานเชิงอัตวิสัย และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม การนำทฤษฎี TPB มาวิเคราะห์ ทำ

ให้สามารถทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในวิสาหกิจชุมชนได้อย่างลึกซึ้งว่า แม้ผู้ประกอบการจะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำบัญชี แต่หากขาดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (ขาดความรู้หรือเครื่องมือที่เหมาะสม) และขาดการสนับสนุนจากผู้นำ พฤติกรรมการจัดทำบัญชีที่มีประสิทธิภาพก็ไม่าจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์

5. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถคัดสรรปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถนำไปสู่ การพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชีดังนี้

5.1 ปัจจัยความรู้ความเข้าใจทางการบัญชี (Accounting Literacy) จากงานวิจัยของ ณฐา ธรเจริญ และคณะ (2565, 11-26) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนพบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบัญชีจะสามารถวิเคราะห์รายการค้าและบันทึกข้อมูลได้ถูกต้องแม่นยำ ลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน โดยทักษะความรู้ด้านบัญชีส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของรายงานทางการเงินและประสิทธิภาพการดำเนินงาน

5.2 ทัศนคติต่อประโยชน์ของข้อมูลบัญชี (Perceived Usefulness) จากการศึกษาของ สายฝน อุไร (2565, 49-68) พบว่า เจตคติหรือทัศนคติในวิชาชีพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีมากที่สุดปัจจัยหนึ่ง โดยผู้ที่มีทัศนคติที่ดีจะมีความมุ่งมั่นและเห็นคุณค่าของงานที่ทำ

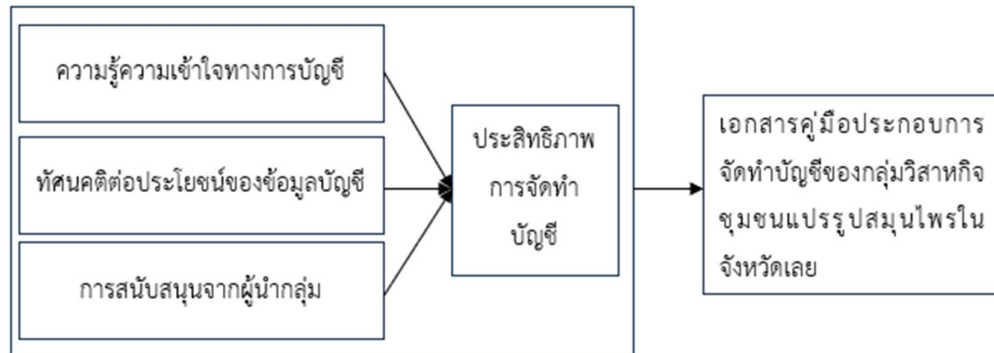
5.3 การสนับสนุนจากผู้นำกลุ่ม (Leader Support) จากงานวิจัยของ กมล เรืองเดช (2566, 12-18) ซึ่งศึกษาปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในเขตปฎิรูปที่ดิน ยืนยันว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ และการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ ผู้นำที่ให้การสนับสนุนจะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน ช่วยขจัดปัญหาอุปสรรค และสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยการสนับสนุนการทำงานจากผู้บังคับบัญชาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ใช้ระบบบัญชี โดยผู้นำมีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายและการจัดสรรทรัพยากร

6. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือและการประเมินผล

สำหรับการพัฒนาคู่มือการจัดทำบัญชี ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยที่มุ่งสร้างนวัตกรรมผ่านขั้นตอนที่เป็นระบบ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการพื้นฐานในระดับพื้นที่ (2) การออกแบบและสร้างวิธีการหรือเครื่องมือต้นแบบ (3) การทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่มเป้าหมาย และ (4) การประเมินผลประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น นอกเหนือจากกระบวนการสร้างเครื่องมือ การประเมินประสิทธิภาพยังดำเนินตามแนวคิดการประเมินผลการเรียนรู้ โดยบูรณาการตัวแบบของ Kirkpatrick (Kirkpatrick Model) ซึ่งมุ่งเน้นการประเมินใน 2 ระดับแรกเป็นสำคัญ ได้แก่ การประเมินปฏิกิริยาตอบสนองเพื่อวัดความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนา และการประเมินการเรียนรู้ (ตามธรรม จินากุล, 2565) ผ่านการทดสอบความรู้ทางการบัญชีก่อนและหลังการอบรม

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพ

ที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย (Research Methodology)

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย จำนวน 215 คน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย จากการคำนวณโดยสูตร ของ Yamane (1973, 1088) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ระดับ ± 5 ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 140 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งกำหนดชั้นภูมิตามสัดส่วนจำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่ตั้งอยู่ในแต่ละอำเภอของจังหวัดเลย เพื่อให้ได้ตัวแทนวิสาหกิจชุมชนที่กระจายตัวครอบคลุมทั้งจังหวัด

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 50 คน จาก 5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน (กลุ่มละ 10 คน) เนื่องจากความเหมาะสมทางวิชาการในการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยเชิงทดลองที่จำเป็นต้องให้วิทยากรสามารถเข้าถึงและประเมินพฤติกรรมการบันทึกบัญชีของผู้เข้าร่วมแต่ละรายได้อย่างใกล้ชิด โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย และมีการดำเนินงานด้านการผลิต การตลาด และต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อให้มั่นใจว่าองค์กรมีวงจรการดำเนินธุรกิจและมีปัญหาการจัดทำบัญชีที่สะสมมาเพียงพอต่อการวิจัย ซึ่งได้แก่

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสมุนไพร ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย จำนวน 10 คน

วิสาหกิจชุมชนรักษ์สมุนไพรไทยท่าศาลา อ.ภูเรือ จ.เลย จำนวน 10 คน

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านหนองบัว อ.ภูหลวง จ.เลย จำนวน 10 คน

วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมสมุนไพรไทยบ้านผางาม อ.หนองหิน จ.เลย จำนวน 10 คน
 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลไม้และสมุนไพรบ้านลานมัน อ.หนองหิน จ.เลย จำนวน 10 คน
 รวมทั้งสิ้น 50 คน โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ
 เลขานุการ ผู้ทำบัญชี และสมาชิกกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

- ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี จำนวน 5 ข้อ
- ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการบัญชี จำนวน 5 ข้อ
- ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อประโยชน์ของข้อมูลบัญชี จำนวน 5 ข้อ
- ตอนที่ 5 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้นำกลุ่ม จำนวน 5 ข้อ

โดยลักษณะของแบบสอบถามตอนที่ 2-5 เป็นมาตรวัดประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) คำตอบเป็นแบบเลือกตอบตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้เท่ากับ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

2.2 คู่มือการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร พัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย และทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม โดยมีเนื้อหาครอบคลุมวงจรบัญชีที่จำเป็นทั้งหมด โดยพัฒนาขึ้นผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา

2.3 แบบทดสอบวัดความรู้ ใช้ทดสอบก่อนและหลังการอบรม (Pre-test/Post-test) เพื่อวัดประสิทธิผลของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจ ใช้ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชี เป็นมาตรวัดประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) คำตอบเป็นแบบเลือกตอบตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้เท่ากับ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลผลจากค่าเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 4.50 - 5.00 (ระดับมากที่สุด), 3.50 - 4.49 (ระดับมาก), 2.50 - 3.49 (ระดับปานกลาง), 1.50 - 2.49 (ระดับน้อย) และ 1.00 - 1.49 (ระดับน้อยที่สุด) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามและเก็บด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2567 ถึง เดือนธันวาคม 2567 และได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 ผู้วิจัยทำการพัฒนาเครื่องมือ โดยจัดทำคู่มือการจัดทำบัญชี เพื่อทำการถ่ายทอดความรู้ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 50 คน พร้อมทั้งเก็บข้อมูลคะแนนระหว่างเรียนและหลังเรียนภายในเดือนธันวาคม 2567

3.3 หลังจากการอบรมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยทำการประเมินความพึงพอใจหลังการพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย

4. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลและระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย และ Paired t-test (Dependent Samples t-test) ใช้เปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนและหลังอบรม

5. จริยธรรมการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างเคร่งครัด ในขั้นตอนการลงพื้นที่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอความยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าว จากผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกราย พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และสิทธิในการถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลโดยใช้มาตรการรักษาความลับ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น

ผลการวิจัย (Results)

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย

1.1 ระดับประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.85$, S.D.=0.89) เมื่อวิเคราะห์รายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การบันทึกบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจฯ มีเอกสารประกอบอ้างอิงครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกรายการ ($\bar{X}=3.63$, S.D.=0.94) รองลงมาคือ กลุ่มวิสาหกิจฯ มีการบันทึกรายการในสมุดเงินสดและสมุดรายวันทั่วไปเป็นปัจจุบัน ($\bar{X}=3.28$, S.D.=0.98) กลุ่มวิสาหกิจฯ สามารถจัดทำงบทดลองได้อย่างถูกต้องในทุกงวดบัญชี

($\bar{X}$ =2.65, S.D.=0.91) ข้อมูลในบัญชีสามารถแสดงรายละเอียดต้นทุนและกำไรแยกตามประเภทผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน ($\bar{X}$ =2.73, S.D.=0.97) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ กลุ่มวิสาหกิจฯ สามารถจัดทำงบการเงินและสรุปผลการดำเนินงานประจำปีได้สำเร็จ ($\bar{X}$ =1.95, S.D.=0.81)

1.2 ระดับความรู้ความเข้าใจทางการบัญชี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.80, S.D.=0.89) เมื่อวิเคราะห์รายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่มวิสาหกิจฯ เข้าใจวิธีการบันทึกการรับ-จ่ายในสมุดเงินสดได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ =3.63, S.D.=0.94) รองลงมาคือ กลุ่มวิสาหกิจฯ สามารถแยกแยะหมวดหมู่ทางบัญชี ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย ได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ =3.18, S.D.=1.01) กลุ่มวิสาหกิจฯ ทราบวิธีการคำนวณต้นทุนการผลิต ($\bar{X}$ =2.73, S.D.=0.97) กลุ่มวิสาหกิจฯ เข้าใจหลักการบันทึกบัญชีค่าเสื่อมราคา ($\bar{X}$ =2.58, S.D.=0.90) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ กลุ่มวิสาหกิจฯ รู้วิธีการจัดทำงบทดลอง ($\bar{X}$ =1.90, S.D.=0.83)

1.3 ระดับทัศนคติต่อประโยชน์ของข้อมูลบัญชี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.05, S.D.=0.69) เมื่อวิเคราะห์รายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่มวิสาหกิจฯ เชื่อว่าข้อมูลบัญชีที่เป็นปัจจุบันมีประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิตและกำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ =4.20, S.D.=0.75) รองลงมาคือกลุ่มวิสาหกิจฯ เห็นว่าการบันทึกบัญชีช่วยให้ทราบผลกำไรหรือขาดทุนที่แท้จริง ($\bar{X}$ =4.28, S.D.=0.74) กลุ่มวิสาหกิจฯ เห็นว่ารายงานทางการเงินที่ถูกต้องจะช่วยเพิ่มโอกาสในการขอรับเงินอุดหนุนหรือสินเชื่อเพื่อขยายกิจการ ($\bar{X}$ =4.15, S.D.=0.73) กลุ่มวิสาหกิจฯ คิดว่าระบบเอกสารทางบัญชีที่ดี ช่วยสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตในกลุ่มได้ ($\bar{X}$ =4.18, S.D.=0.77) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ กลุ่มวิสาหกิจฯ รู้สึกว่าการเสียสละเวลาเพื่อจัดทำบัญชีให้ครบถ้วนตามคู่มือเป็นสิ่งที่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่กลุ่มได้รับ ($\bar{X}$ =3.45, S.D.=0.74)

1.4 ระดับการสนับสนุนจากผู้นำกลุ่ม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.74, S.D.=0.82) เมื่อวิเคราะห์รายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้นำกลุ่มมีการมอบหมายหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการเงินและบัญชีอย่างชัดเจน ($\bar{X}$ =3.56, S.D.=0.87) รองลงมาคือ ผู้นำกลุ่มมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่องานบัญชี เช่น สมุดบัญชี เครื่องคิดเลข เป็นต้น ($\bar{X}$ =2.75, S.D.=0.95) ผู้นำกลุ่มนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประกอบการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาของกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม ($\bar{X}$ =2.73, S.D.=0.80) ผู้นำกลุ่มส่งเสริมให้สมาชิกที่ทำหน้าที่บัญชีได้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ =2.65, S.D.=0.91) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้นำกลุ่มให้ความสำคัญโดยการติดตามและสอบถามรายงานการเงินในการประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ =2.03, S.D.=0.76)

1.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) วิธี Enter ซึ่งเป็นการนำตัวแปรทั้งหมดเข้าสู่สมการพร้อมกันเพื่อดูอิทธิพลสุทธิของแต่ละตัวแปร โดยมีการตรวจสอบข้อตกลง

เบื้องต้น โดยการตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) พบว่า ค่า Tolerance ที่มีค่าน้อยที่สุดคือ 0.112 ซึ่งไม่ต่ำกว่า 0.1 หรือถ้า VIF ที่มีค่ามากที่สุดคือ 6.307 ซึ่งน้อยกว่า 10 ดังนั้นแสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือไม่เกิดภาวะร่วมเส้นตรงพหุนั้นเอง และตรวจสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อนจากค่า Durbin-Watson เท่ากับ 2.270 ซึ่งมีเกณฑ์ควรอยู่ระหว่าง 1.5-2.5 แสดงว่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

Model	R	R ²	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	0.795	0.789	0.789	0.093	2.270

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.795 แสดงว่ากลุ่มตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีในระดับสูง ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) เท่ากับ 0.789 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 78.9 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 21.1 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นที่ไม่ได้ศึกษา ซึ่งถือว่ามีความสูงและถือว่ายอมรับได้และมีความหมายในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ ส่วนการทดสอบนัยสำคัญของโมเดล (F-test) ค่า F = 4206.062 และค่า Sig.=0.000 (ซึ่งน้อยกว่า 0.05) แสดงว่าสมการถดถอยนี้สามารถใช้พยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	0.318	0.067		4.709	0.000		
ความรู้ความเข้าใจทางการบัญชี	0.607	0.081	0.609	7.487	0.000	0.112	4.438
ทัศนคติต่อประโยชน์ของข้อมูลบัญชี	0.166	0.028	0.129	5.821	0.000	0.159	6.307
การสนับสนุนจากผู้นำกลุ่ม	0.288	0.082	0.267	3.530	0.001	0.114	3.102

จากตารางที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีสูงสุดคือความรู้ความเข้าใจทางการบัญชี (Beta=0.609) รองลงมาคือ

การสนับสนุนจากผู้ในกลุ่ม (Beta=0.267) ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลต่ำที่สุดคือทัศนคติต่อประโยชน์ของข้อมูลบัญชี (Beta=0.129)

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y_{\text{ประสิทธิภาพ}} = 0.318 + 0.607(X_{\text{ความรู้}}) + 0.288(X_{\text{ผู้นำ}}) + 0.166(X_{\text{ทัศนคติ}})$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน

$$Z_{\text{ประสิทธิภาพ}} = 0.609(Z_{\text{ความรู้}}) + 0.267(Z_{\text{ผู้นำ}}) + 0.129(Z_{\text{ทัศนคติ}})$$

2. การพัฒนาคู่มือการจัดทำบัญชีสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย

ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย และทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาคู่มือบัญชีวิสาหกิจชุมชนขึ้นให้ตอบสนองต่อปัญหาที่พบ โดยผลของการพัฒนาคู่มือดังกล่าวมีเนื้อหาสาระสำคัญที่ได้ถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้จำนวน 50 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความหมายและประโยชน์ของการบัญชี โดยเน้นย้ำว่าบัญชีเป็นเครื่องมือช่วยวางแผนและตัดสินใจ (Planning & Decision Making) นอกจากนี้ยังสอนหลักการปฏิบัติเบื้องต้น ได้แก่ การมอบหมายหน้าที่แยกกันระหว่างการเงินและบัญชี เพื่อการควบคุมภายใน และการเก็บรักษาเอกสารไว้อย่างน้อย 5 ปี

บทที่ 2 รายการทางบัญชีและสมุดบัญชี สอนเรื่องสมการบัญชี และแนะนำแบบฟอร์มเอกสารที่จำเป็นต้องใช้ ได้แก่ ใบเสร็จรับเงิน ใบเบิกเงิน (สำหรับกรณีที่ผู้รับเงินไม่มีใบเสร็จ) ใบขายเชื่อ สมุดเงินสด สมุดบันทึกรายการทั่วไป เป็นต้น และทะเบียนคุมต่าง ๆ เช่น สินทรัพย์ สินค้า วัตถุดิบ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มักจะละเลยไม่มีการบันทึก เป็นต้น

บทที่ 3 การจัดทำเอกสารและการบันทึกรายการบัญชี เป็นส่วนเนื้อหาหลักที่สอนขั้นตอนการบันทึกบัญชีในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างละเอียด ได้แก่ การรับค่าหุ้นและการคืนทุนเรือนหุ้น การซื้อทรัพย์สินและวัตถุดิบ (ทั้งเงินสดและเงินเชื่อ) การรับเงินอุดหนุนและเงินกู้ยืม การขายสินค้าและการรับชำระหนี้ การฝากถอนเงินธนาคาร และการสอนใช้สมุดบันทึกต้นทุนกำไร ซึ่งเป็นเครื่องมือพิเศษที่ช่วยให้กลุ่มคำนวณต้นทุนการผลิตต่อหน่วยได้อย่างแม่นยำ แยกแยะระหว่างต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรง และค่าใช้จ่ายการผลิต เพื่อให้ทราบกำไรที่แท้จริง

บทที่ 4 งบทดลอง สอนวิธีการสรุปยอดคงเหลือของแต่ละบัญชี เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลตามหลักบัญชีคู่

บทที่ 5 งบการเงิน แนะนำรูปแบบและวิธีการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุน อย่างง่าย เพื่อให้กลุ่มสามารถสรุปผลการดำเนินงานและฐานะการเงินเสนอต่อสมาชิกและหน่วยงานภายนอกได้

3. การประเมินผลการเรียนรู้และความพึงพอใจในการจัดทำบัญชีของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย

3.1 ผลการเรียนรู้ด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยใช้คู่มือที่พัฒนาขึ้น จากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการโดยใช้คู่มือที่พัฒนาขึ้น ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการอบรม (Pre-test/Post-test) ของผู้เข้าร่วม 50 คน แสดงให้เห็นพัฒนาการที่ชัดเจน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลคะแนนความรู้ก่อนและหลังการอบรม

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t-test	p-value
ก่อนอบรม	10	6.20	1.85	12.45**	0.00
หลังอบรม	10	9.40	0.95		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยก่อนอบรม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ได้คะแนนต่ำสุดคือ 0 คะแนน แต่หลังอบรมกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70 สามารถทำคะแนนได้เต็ม 10 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการถ่ายทอดความรู้ผ่านคู่มือที่เน้นการปฏิบัติจริงช่วยให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

3.2 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.72, S.D.=0.65) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุดคือ รู้สึกว่าการจัดทำบัญชีเป็นสิ่งที่ง่ายและมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ($\bar{X}$ =4.72, S.D.=0.57) รองลงมาคือ มีการเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ($\bar{X}$ =4.40, S.D.=0.50) และรูปแบบการจัดทำบัญชีตามคู่มือช่วยให้ทราบผลการดำเนินงาน (กำไร/ขาดทุน) ที่แท้จริง ($\bar{X}$ =4.29, S.D.=0.64) ซึ่งผลการวัดความพึงพอใจในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถสนองความต้องการทางการจัดทำบัญชีของกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า จุดแข็งของกลุ่มอยู่ที่การมีเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีที่ค่อนข้างครบถ้วน แต่จุดอ่อนกลับเป็นความสามารถในการจัดทำงบการเงินและสรุปผลการดำเนินงานประจำปี ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจฐานราก สืบ

เนื่องมาจากการที่บุคลากรในวิสาหกิจชุมชนขาดแคลนวุฒิการศึกษาเฉพาะทางด้านบัญชี สมาชิกส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้เพียงแค่การจดบันทึกรายรับ-รายจ่ายตามเกณฑ์เงินสดเพื่อช่วยจำ แต่เมื่อระบบธุรกิจมีความซับซ้อนขึ้น จำเป็นต้องใช้กระบวนการปรับปรุงรายการบัญชี การคำนวณค่าเสื่อมราคา การจัดหมวดหมู่บัญชีที่ถูกต้อง และการออกรายงานตามเกณฑ์คงค้าง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะเกิดภาวะสับสนและไม่สามารถดำเนินการต่อได้ การที่ระบบเอกสารมีความล่าช้าและขาดรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทำให้การประมวลผลข้อมูลเกิดความล้มเหลว ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ บงกช แก้วศิริ และวสันต์ กาญจนมุกดา (2568, 19-36) ที่ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน โดยพบว่าระบบการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนมีความซับซ้อนยุ่งยาก และบุคลากรได้รับการอบรมการจัดทำบัญชีอย่างไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหาความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นการที่ผู้จัดทำบัญชีขาดความรู้ส่งผลให้การจัดทำบัญชีไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่งผลให้รายงานทางการเงินขาดความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และไม่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งอาจนำไปสู่การไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลต่อการขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ดังนั้นควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ และพัฒนาคู่มือการจัดทำบัญชีที่เข้าใจง่าย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Koundal et al. (2024, 36-44) ที่ได้ทำการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของระบบสารสนเทศทางการบัญชี ในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และพบว่า อุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการขยายตัวของธุรกิจคือการขาดระบบการรายงานทางการเงินที่แม่นยำและทันเวลา ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจสูญเสียความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนในระยะยาว

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลยสูงที่สุดคือ ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการบัญชี ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หัวใจสำคัญของการยกระดับระบบบัญชีชุมชนมิใช่เรื่องของงบประมาณหรือเทคโนโลยีเป็นลำดับแรก แต่คือการลงทุนในทุนมนุษย์ โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจทางการบัญชีให้กับสมาชิก ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องจะสามารถวิเคราะห์รายการค้า จำแนกหมวดหมู่สินทรัพย์ หนี้สิน และทุน ได้อย่างแม่นยำ ซึ่งเป็นรากฐานของข้อมูลที่มีคุณภาพ ความสัมพันธ์เชิงบวกเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่าหากต้องการแก้ปัญหาบัญชีวิสาหกิจชุมชน ต้องเริ่มที่การระเบิดจากข้างใน คือการสร้างปัญญาและความเข้าใจให้กับคนทำงาน มิใช่การนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาโดยที่ผู้ปฏิบัติขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ของ Becker (1964) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียน และการฝึกอบรมถือเป็นการลงทุนที่มีความสำคัญที่สุดเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยมีมุมมองว่าด้วยการเพิ่มทุนมนุษย์ นำไปสู่ผลผลิตและการบริการที่มีคุณภาพ โดยทฤษฎีระบุว่า ความรู้ ทักษะ และสติปัญญาของมนุษย์ ถือเป็นทรัพยากรการผลิตที่สำคัญที่สุด และเป็นสินทรัพย์ที่สามารถสร้างความมั่งคั่งให้แก่องค์กรในระยะยาว ดังนั้นนโยบายเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนจึงควรหันมาให้ความสำคัญกับการยกระดับกระบวนการคิดและทักษะของคนทำงานเป็นลำดับแรก ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิวัฒน์ ขาวแสง และคณะ (2566, 360-370) ที่ศึกษาทุนมนุษย์กับการพัฒนา

สมรรถนะของผู้ทำบัญชีในยุคดิจิทัล โดยพบว่าทุนมนุษย์ถือเป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่ามากที่สุดในองค์กร หากได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาและสม่ำเสมอจะช่วยให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ การบัญชีเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับความต้องการและความสามารถของยุคปัจจุบันได้อย่างรวดเร็ว ผู้ทำบัญชีจะต้องอัปเดตข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบัญชีอยู่เสมอมีความเข้าใจในหลักการบัญชีเป็นอย่างดี สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ทันเวลา และต้องมีความคิดแบบนักธุรกิจ ผู้ทำบัญชีจึงมีบทบาทที่สำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจขององค์กร ดังนั้นอาชีพผู้ทำบัญชีเป็นอาชีพหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญ ซึ่งทางผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญและพร้อมที่จะผลักดันให้มีการพัฒนาทุนมนุษย์

3. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้นำกลุ่มมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีในลำดับรองลงมา อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมกลับพบว่า ผู้นำมีการติดตามและสอบถามรายงานการเงินน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับพฤติกรรมอื่น ๆ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำในบริบทของวิสาหกิจชุมชนเปรียบเสมือนดาบสองคม ในด้านหนึ่งการสนับสนุนของผู้นำในเชิงนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรเป็นปัจจัยเอื้อที่ขาดไม่ได้ หากปราศจากการผลักดันจากผู้นำ ระบบบัญชีมักจะถูกละเลย แต่ในอีกด้านหนึ่ง การที่ผู้นำขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบและใช้ข้อมูล กลับกลายเป็นจุดอ่อนที่ทำให้ระบบบัญชีไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ผู้นำวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จึงมักมุ่งเน้นที่การผลิตและการตลาด แต่ขาดทักษะในการกำกับดูแลทางการเงินและการบัญชี ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล เรืองเดช (2566) ซึ่งศึกษาบริบทวิสาหกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดินของไทย ที่พบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำและการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความสำเร็จของกลุ่ม โดยผู้นำที่ประสบความสำเร็จคือผู้ที่สามารถบูรณาการข้อมูลทางการเงินเข้ากับการวางแผนธุรกิจได้

4. กลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติต่อประโยชน์ของข้อมูลบัญชีอยู่ในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าระดับความรู้และการสนับสนุนจากผู้นำ แต่เมื่อวิเคราะห์ถดถอยกลับพบว่าปัจจัยนี้มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีน้อยที่สุด ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สมาชิกมีความตระหนักรู้ว่าบัญชีมีประโยชน์และเป็นสิ่งที่ดี แต่ลำพังเพียงทัศนคติที่ตินั้น ไม่เพียงพอที่จะผลักดันให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพได้ หากขาดองค์ประกอบด้านทักษะความรู้ความเข้าใจ และระบบสนับสนุนจากผู้นำกลุ่ม โดยสามารถอธิบายความซับซ้อนผ่านกรอบของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ Ajzen & Fishbein (1980) ทฤษฎีนี้ระบุว่า แม้มนุษย์จะมีทัศนคติเชิงบวก และมีความตั้งใจกระทำการ แต่พฤติกรรมผลลัพธ์ที่สมบูรณ์จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย หากบุคคลนั้นต้องเผชิญกับอุปสรรคและขาดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ในบริบทของงานวิจัยนี้ สมาชิกชุมชนล้วนตระหนักดีว่าการทำบัญชีช่วยป้องกันการทุจริตและสะท้อนผลกำไรที่แท้จริง แต่ด้วยข้อจำกัดทางความรู้ด้านบัญชีและรูปแบบบัญชีเดิมที่มีความยุ่งยากซับซ้อนเกินกว่าศักยภาพของบุคลากร ทำให้พวกเขาหมดกำลังใจและไม่สามารถแปรรูปทัศนคติที่ดีเหล่านั้นให้กลายมาเป็นประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rahmah Fadillah et al. (2024, 964-969) โดยพบว่าในบริบทของ SMEs การรับรู้ประโยชน์เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ แต่ต้อง

ควบคู่ไปกับการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน หากระบบบัญชีมีความซับซ้อนเกินไป แม้ผู้ใช้งานจะเห็นประโยชน์แต่ก็เกิดแรงต้านในการปฏิบัติ สิ่งนี้อาจอธิบายได้ว่าเหตุใดทัศนคติจึงมีอิทธิพลต่ำที่สุดในงานวิจัยนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบบัญชีเดิมมีความยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เจตคติที่ดีไม่สามารถแปลงเป็นพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพได้เต็มที่ จนกว่าจะได้รับการแก้ไขด้วยคู่มือและการฝึกอบรมที่ทำให้งานง่ายขึ้น ดังนั้นการนำคู่มือบัญชีฉบับปรับปรุงใหม่เข้าไปอบรม ซึ่งทำหน้าที่เสมือนการปลดล็อกอุปสรรค เพื่อเพิ่มการรับรู้ความสามารถในการควบคุมระบบบัญชีของชุมชนให้สูงขึ้น นำไปสู่ความพึงพอใจและทักษะที่เพิ่มพูนขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

สรุป (Conclusion)

วิกฤตการบริหารจัดการบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในจังหวัดเลย มีรากฐานจากปัญหาช่องว่างทางความรู้และทักษะเชิงลึกในการบัญชี จากการศึกษาเชิงประจักษ์ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร จังหวัดเลย พบว่าประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีจุดอ่อนสำคัญอยู่ที่ความสามารถในการจัดทำงบการเงินเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงาน โดยผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณยืนยันว่าความรู้ความเข้าใจทางการบัญชีเป็นตัวแปรทำนายที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี ($\beta = 0.609$) รองลงมาคือการสนับสนุนจากผู้นำกลุ่ม ($\beta = 0.267$) ในขณะที่ทัศนคติต่อประโยชน์ของบัญชีแม้จะอยู่ในระดับสูงแต่กลับส่งผลต่อการปฏิบัติน้อยที่สุด ($\beta = 0.129$) ซึ่งบ่งชี้ว่าความตระหนักรู้เพียงอย่างเดียวไม่อาจก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์หากขาดความรู้ความเข้าใจ และกลไกการสนับสนุนจากผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็ง นอกจากนี้การนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดผ่านคู่มือและการอบรมเชิงปฏิบัติการยังพิสูจน์แล้วว่าสามารถยกระดับคะแนนความรู้ทางการบัญชีของสมาชิกได้ โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม ($t = 12.45$, $p < 0.01$) พร้อมทั้งสร้างความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนต้องเริ่มจากการสร้างปัญญาและทักษะปฏิบัติที่ถูกต้อง ดังนั้นการนำกระบวนการวิจัยและพัฒนามาใช้สร้างคู่มือการจัดทำบัญชีและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ สติปัญญา เพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชน อันจะนำไปสู่ความโปร่งใสทางการเงินและขีดความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับวิสาหกิจชุมชน

1.1 การสร้างกลไกพี่เลี้ยงทางบัญชี ผู้นำวิสาหกิจชุมชนในระดับอำเภอหรือภูมิภาค ควรร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนทักษะทางวิชาชีพ โดยนำผู้ทำบัญชีที่มีความชำนาญจากวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จมาเป็นวิทยากรกระบวนการ ให้แก่วิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระยะเริ่มต้น เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer-to-peer learning) และลดช่องว่างทางวิชาการ

1.2 การบูรณาการระบบบัญชีเข้าสู่ระบบการประชุมระดับองค์กร ประธานหรือผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นเพียงผู้จัดสรรงบประมาณ ไปสู่การเป็นผู้สอบถามข้อมูล โดยให้มี

การรายงานสถานะเงินสดคงเหลือ สรุปรายจ่าย และต้นทุน เข้าเป็นวาระหลักในการประชุมกลุ่มประจำเดือน ทุกครั้ง เพื่อสร้างบรรทัดฐานทางสังคมและการรับรู้ถึงคุณค่าของการทำบัญชีอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

2.1 การออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ทางบัญชี หน่วยงานกำกับดูแล เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ควรพิจารณาปรับปรุงคู่มือการจัดทำบัญชีแบบดั้งเดิมที่มีความซับซ้อน ให้กลายเป็นระบบการเรียนรู้ดิจิทัลขนาดเล็ก (Micro-learning modules) เช่น การสร้างชุดความรู้ผ่านแอปพลิเคชันหรือคลิปวิดีโอสั้นๆ เพื่อรองรับโครงสร้างผู้ประกอบการชุมชนที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ให้สามารถเข้าถึงความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองได้

2.2 การกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพระบบบัญชีเพื่อการพิจารณาสินเชื่อ หน่วยงานให้ทุนสนับสนุนระดับรัฐและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ควรกำหนดนโยบายเชิงรุก โดยมอบสิทธิประโยชน์ เช่น การพิจารณาปรับลดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อ หรือการเพิ่มวงเงินกู้ ให้แก่วิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการพัฒนาศักยภาพด้านบัญชีและสามารถแสดงงบการเงินที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ มาตรการนี้จะเป็นการสร้างแรงจูงใจเชิงเศรษฐศาสตร์ ที่กระตุ้นให้องค์กรวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านบัญชีอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างการใช้คู่มือเล่มกับแอปพลิเคชันบัญชีบนมือถือ ว่ารูปแบบใดเหมาะสมกับบริบทสังคมผู้สูงอายุในวิสาหกิจชุมชนมากกว่ากัน และเทคโนโลยีจะเข้ามาลดภาระความยุ่งยากซับซ้อนได้หรือไม่

2. งานวิจัยในอนาคตอาจขยายขอบเขตไปสู่การใช้สถิติขั้นสูง อาทิ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรคั่นกลาง เช่น ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ว่าเป็นผลลัพธ์โดยตรงจากประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีหรือไม่ ซึ่งจะช่วยยืนยันความสำคัญของงานบัญชีในมิติเศรษฐศาสตร์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมล เรืองเดช. (2566). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน*. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2568). *กรมส่งเสริมการเกษตรประกาศผลวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ปี 2568 ยกย่อง 6 ชุมชนต้นแบบ สร้างรายได้-ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก*. <https://www.doae.go.th/กรมส่งเสริมการเกษตรประ-4/>
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2566). *สารสนเทศวิสาหกิจชุมชน*. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.

- กาญจน์ชนิดาภา เมธีวรฉัตร และอานนท์ เมธีวรฉัตร. (2566). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนของตำบลสร้อยทอง อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารธรรมวัตร*, 4(2), 29-41.
<https://so09.tci-thaijo.org/index.php/tmwj/article/view/3635/2229>
- จักรี ศรีจารเมธีญาณ, สมปอง สุวรรณภูมา และสัญญา เคนาภูมิ. (2567). การจัดการทุนมนุษย์ในทศวรรษหน้า: แนวคิดและแนวทางการพัฒนา. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 6(5), 1001–1016. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemri/article/view/272208>
- ชาญชัย อรรถผาติ. (2567). การพัฒนาทักษะด้านบริหารจัดการผลิตและบัญชีในวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศฟรีแวร์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 13(3), 92–105.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/262673>
- ณฐา ธรเจริญกุล, เกสร คงสำเภา, วาสนา ศรีบุญทอง และศิริวรรณ ห่วงเจริญ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 5(2), 11-26.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ibas/article/view/256161/173403>
- ตามธรรม จินากุล. (2565). *Research & Development*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- บงกช แก้วศิริ และวสันต์ กาญจนมุกดา. (2568). ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสตูล. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 4(1), 19-36.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mgt-skru/article/view/281203>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปฐมภรณ์ คำชื่น. (2564). การจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(1), 76-89.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rpu/article/view/251665>
- ปรางทิพย์ เสยกระโทก, ธงชัย สิทธิกรณ และพงษ์ศักดิ์ ผกามาศ. (2568). แนวทางการจัดทำบัญชีที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารจังหวัดนครพนม. *วารสารนวัตกรรมจัดการและการบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 2(2), 36-56.
https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jimba_journal/article/view/1627
- วิจิต เอียงอ่อน, ณวี สิงหาต, กัลยรัตน์ เจียมโสมสิต, วราภรณ์ ศรีบัณฑิต, วัชรินทร์ อรรถศรีวร, ยุทธนา พรรคอนันต์, และอลิษา ประสมผล. (2567). การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า*, 11(3), 124-139.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-arua/article/view/276473>

สายฝน อุไร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพกับความสำเร็จ ในการปฏิบัติงาน ของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 14(1), 49-68.

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/bruj/article/view/254945/172538>

อริวัฒน์ ขาวแสง, ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์ และสุรสิทธิ์ บุญขุนนท์ (2566). ทุมนมนุษย์กับการพัฒนาสมรรถนะ ของผู้ทำบัญชีในยุคดิจิทัล. *Journal of Modern Learning Development*, 8(8), 360-370.

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/261595>

ไอลัดดา โองกลาง และจรรุวรรณ เอกสะพัง. (2567). การศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชี ครว้เรือนตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกร ตำบลท่าตูม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 11(1),

625-650. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rdirimu/article/view/269299>

Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211.

Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and prediction social behavior*. Prentice-Hall.

Becker, G.S. (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. University of Chicago Press.

Koundal, P., Bhalla, M., Kaur, A. & Gangwar, V.P. (2024). Streamlining operations: the implementation of accounting information systems in SMEs. *Recent Advances*, 5(1), 36-44.

https://www.researchgate.net/publication/377850574_Streamlining_Operations_The_Implementation_of_Accounting_Information_Systems_in_SMEs

Rahmah Fadillah, I., Nadiyah, N., Rohmah, L., Haryadi, D., & Wahyudi, W. (2024). Profitability ratio analysis to assess the financial performance. *International Journal of Applied Finance and Business Studies*, 11(4), 964–969.

<https://doi.org/10.35335/ijafibs.v11i4.243>

Yamane, T. (1973). *Statistics, An Introductory Analysis* (2nd Ed). Harper and Row.